

ЦЕНТР ПО ПРАВАМ
ЧЕЛОВЕКА В
МОЛДОВЕ

THE CENTER FOR
HUMAN RIGHTS OF
MOLDOVA

MD-2012, Moldova, Chișinău,
str. Sfatul Țării, 16

Tel: 234 – 800; Fax: 225 – 442
E-mail: cpdom@mdl.net

RAPORT

În urma vizitei preventive efectuate la Penitenciarul nr. 13 Chișinău, din 22 noiembrie 2013

§ 1. Informații generale despre vizită

Activitatea avocatului parlamentar este menită să asigure garantarea respectării drepturilor și libertăților constituționale ale omului de către autoritățile publice centrale și locale, instituții, organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate, asociațiile obștești și persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile.

Totodată avocații parlamentari sînt abilitați cu mandatul Mecanismului Național de Prevenire a Torturii (MNPT), și anume de a efectua vizite în instituțiile în care se dețin persoane lipsite de libertate personală, înaintînd recomandări în vederea ameliorării comportamentului față de persoanele private de libertate, a condițiilor de detenție și a prevenirii torturii.

Realizînd funcțiile MNPT în Moldova, la 22 noiembrie 2013 funcționarii Centrului pentru Drepturile Omului, Gheorghe Bosîi și Iurie Dubenco au efectuat o vizită preventivă la Penitenciarul nr. 13 pentru monitorizarea condițiilor de detenție, atît în blocul de detenție al femeilor, cît și al bărbaților.

Penitenciarul nr. 13 a fost vizitat de trei ori de delegațiile Comitetului european de prevenire a torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante (CPT): Vizita CPT din 11-21 octombrie 1998; Vizita CPT din 10-22 iunie 2001; Vizita CPT din 20-30 septembrie 2004¹. În urma vizitelor efectuate de CPT, Guvernului Republicii Moldova i-au fost înaintate un șir de recomandări menite să amelioreze situația deținuților din Penitenciarul nr. 13, recomandări, care au drept scop evitarea unor conflicte de ordin practic.

Pe parcursul anului 2013 în cadrul MNPT au fost efectuate 4 vizite de monitorizare în Penitenciarul nr. 13, fiind atestate carențe privind condiții minime de detenție.

¹ <http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2000-20-inf-fra.pdf>; <http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2002-11-inf-fra.pdf>; <http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2006-07-inf-fra.pdf>

Au fost vizitate celula 13 – unde se dețin persoane de sex masculin și celulele 106A și 111 din Blocul pentru femei. Durata vizitei: orele 10.00 – 12.00.

§ 2. Condiții de detenție în spațiile locative din celulele 13, 106A și 111

Referitor la condițiile de detenție, doar în celula nr. 111 erau asigurate condiții minime de detenție. Toate deținuții au menționat că dereticarea celulelor este efectuată zilnic, iar schimbul hainelor și al lenjeriei de pat este asigurat de către rudele deținuților.

În celelalte celule nr.13 și nr. 106A condițiile de detenție este necesar a fi îmbunătățite, urmînd a fi întreprinse măsuri organizatorice imediate de ameliorare a condițiilor minime de detenție în aceste încăperi. Au fost atestate următoarele carențe ce țin de asigurarea condițiilor minime de detenție:

- Un aspect ce trezește îngrijorare îl reprezintă imposibilitatea deținuților de a-și satisface necesitățile fiziologice în condiții decente și de curățenie, conform prevederilor art. 245 Cod de Executare. Astfel amplasarea veceului în celulă și mirosul emanat de la acesta ar putea fi tratat ca un aspect degradant.
- O problemă majoră o reprezintă lipsa unei ventilări adecvate a celulelor 13 și 106A, în celule fiind un mediu sufocant. Această situație este determinată de următorii factori: deținuții își spală lenjeria individual, nebeneficiind de serviciile unei spălătorii centralizate; în celule este permis fumatul, lipsește o ventilare artificială a încăperilor.
- Deținuților le sunt date saltele cu un grad avansat de uzură, rupte și murdare.
- În Penitenciar este instituit un grafic de aprovizionare cu energie electrică, în timpul zilei și nopții energia fiind sistată. Astfel, între orele 10 – 12, 15-17, precum și pe parcursul nopții 02 – 05 în penitenciar este sistată energia electrică, nici lumina la tensiune mică de 30 V nefiind asigurată. Reieșind din faptul că în celula nr. 106A fereastra este amplasată într-un colț a încăperii și chiar pe timp de zi în încăperea este semiîntuneric, deconectarea luminii nu permite deținuților de a practica activități, cum ar fi cititul și constituie o practică degradantă în privința deținuților.

Principala problemă ce persistă în celulele vizitate este supraaglomerarea, iar condițiile de detenție urmează a fi racordate standardelor naționale și internaționale. Supraaglomerarea este atestată în tot Penitenciarul nr. 13, în opinia avocatului parlamentar, urmînd a fi întreprinse măsuri de degajare de numărul ridicat de deținuți. Cea mai gravă situație este atestată în celula nr. 13 cu o suprafață de 23,41m² în care erau plasați 16 deținuți, unui deținut revenindu-i 1,41m² În celula 106A la o suprafață de 24 m² erau plasate 7 deținute, unei deținute revenindu-i suprafața de 3 m² iar în celula nr. 111 – la o suprafață de 28 m² erau plasate 10 deținute, celula avînd capacitatea de 14 locuri.

Argumentele autorităților penitenciare, precum că administrația sunt nevoită să primească deținuți în penitenciar cu încălcarea spațiului minim de detenție, nu sînt plauzibile, iar autoritățile statului trebuie să găsească soluții în vederea respectării prevederilor art. 225 Cod de executare, care stipulează „Norma de spațiu locativ stabilit pentru un condamnat nu poate fi mai mică de 4 m²”. În paralel cu situația atestată în Penitenciarul nr. 13 sunt relevante și concluziile Comitetului european de prevenire a torturii(CPT). Astfel CPT a statuat că *aglomerarea* este un subiect de relevanță directă pentru mandatul CPT-ului. Toate serviciile și activitățile dintr-o închisoare vor fi afectate în mod negativ dacă este

necesar să se adăpostească mai mulți prizonieri decât numărul pentru care a fost creată ; calitatea vieții va fi coborâtă în totalitate, în mod semnificativ. Mai mult decât atât, nivelul de supraaglomerare într-o închisoare sau într-o anumită parte a ei, poate fi astfel încât, prin el însuși, să fie inuman și degradant din punct de vedere fizic.

§. 3. Concluzii. Recomandări

Reieșind din cele constatate, vom ține să menționăm faptul că prevederile standardelor internaționale în domeniu, prevăd asigurarea de condiții minime de detenție, în toate locurile unde deținuților li se cere să lucreze sau să trăiască, ferestrele trebuie să fie suficient de mari pentru a permite deținuților să citească sau să scrie fără să-și strice vederea, beneficiind de lumină naturală în condiții normale. Aceleași cerințe se referă și la lumina artificială. Totodată, ferestrele trebuie amplasate în modul care permite pătrunderea aerului proaspăt în celulă.

Împreună cu aceasta, Curtea Europeană pentru Drepturile Omului a condamnat Republica Moldova pentru violarea art.3 al CEDO pentru încălcări similare celor atestate în Penitenciarul nr. 13. De asemenea în *Rapoartele Comitetului European de Prevenire a Torturii*², bazate pe vizitele repetate efectuate în această instituție penitenciară, precum și în avizele avocatului parlamentar menite de a ameliora condițiile de detenție în acest penitenciar s-a atras atenție că condițiile de detenție pot fi atribuite celor degradante și inumane. Cazuri de condamnare a Republicii Moldova pentru violarea art. 3 CEDO pentru detenția în Penitenciarul nr. 13 (tratament atribuit celui inuman sau degradant) este reprezentat de cauza *Ostrovari v. Moldova*³, care perioade mici s-a deținut în penitenciarul dat în condiții similare celor atestate în urma vizitei efectuate.

Ținând cont de carențele atestate în ceea ce privește respectarea art. 24 din Constituție Republicii Moldova (*dreptul la integritate fizică și psihică*), în conformitate cu prevederile pct. 19 lit. b) din Protocolul Opțional la Convenția împotriva Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante(OPCAT), adoptat la 18 decembrie 2002 în cadrul celei de-a 57-a sesiuni a Adunării Generale a Națiunilor Unite prin rezoluția A/RES/57/199, ratificat de Republica Moldova prin Legea nr. 66 din 30.03.2006, înaintăm Departamentului Instituțiilor Penitenciare următoarele **recomandări** în ceea ce privește ameliorarea situației persoanelor plasate în celulele nr. 43 și 75, nr. 13 și 106A cât și în întreg Penitenciarul nr. 13:

² Părțile relevante ale raportului CPT în urma vizitei efectuate în Republica Moldova între 11 și 21 octombrie 1998 sunt prevăzute pe pagina web <http://www.cpt.coe.int/documents/mda/2000-20-inf-fra.pdf>

³ [http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/Pages/search.aspx#f:"languageisocode":\["RUM"\],"appno":\["35207/03"\],"documentcollectionid":\["GRANDCHAMBER","COMMITTEE","DECISIONS","COMMUNICATEDCASES","CLIN","ADVISORYOPINIONS","REPORTS","RESOLUTIONS"\]](http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/Pages/search.aspx#f:) <http://hudoc.echr.coe.int/sites/fra/pages/search.aspx?i=001-112621>

89. Având în vedere efectele cumulative ale condițiilor din celulă, lipsa asistenței medicale depline, expunerea la fumul de țigară, hrana inadecvată, termenul petrecut în detenție și impactul specific pe care aceste condiții le-ar fi avut asupra sănătății reclamantului, Curtea consideră că suferințele îndurate de reclamant depășesc nivelul inevitabil inerent detenției și constată că suferințele care au urmat au depășit nivelul de severitate în sensul articolului 3 al Convenției.

90. Prin urmare, Curtea constată că condițiile de detenție în Penitenciarul nr. 13 a reclamantului Ostrovari au fost contrare articolului 3 al Convenției.

- A examina și a propune un complex de măsuri menit de a soluționa problema supraaglomerării în Penitenciarul nr. 13, în vederea onorării prevederilor art. 225 Cod de executare (4 m.p. pentru o persoană).
- Asigurarea permanentă a deținuților din toate blocurile locative cu energie electrică, ținând cont de specificul spațiilor locative și faptului amplasării celulelor în demisol, implicit pătrunderea insuficientă a luminii naturale;
- A evalua situația inventarului existent în spațiile locative și a asigura imediat toți deținuții aflați în custodia Penitenciarului nr. 13 cu paturi adecvate, saltele și cuverturi curate;
- A asigura mecanisme viabile de menținere a igienei:
- accesul deținuților la spălătoria centralizată a penitenciarului, pentru a-și spăla lenjeria și hainele. În același timp a întreprinde măsuri organizatorice pentru instalarea unei uscătorii;
- A oferi posibilitatea deținuților de a face baie mai des, reieșind din situația de facto din spațiile locative;
- A întreprinde măsuri în vederea interzicerii fumatului în interiorul celulelor, cu amenajarea spațiilor special adaptate pentru fumat.
- A întreprinde măsuri de eliminare a mușecaiului din celula nr. 106A.

Notă: Recomandările elaborate în rezultatul vizitei vor fi remise într-un Aviz la Departamentul Instituțiilor Penitenciare. Totodată în contextul activităților prevăzute în Planul Național în domeniul Drepturilor Omului pe anii 2011-2014 și în Strategia de reformare a sectorului de Justiție de ameliorarea a condițiilor de detenție în penitenciare vom solicita DIP să fim informați despre acțiunile concrete întreprinse de autoritățile de stat în vederea construirii noului Penitenciar din mun. Chișinău: există sau nu o decizie de construire a noului penitenciar, este sau nu elaborat un grafic și un termen de executare a lucrărilor de proiectare, construire și dare în exploatare a noului penitenciar, la ce etapă sunt lucrările de proiectare, construire, este sau nu atribuit terenul pentru viitorul penitenciar.

GHEORGHE BOSÂI,
Consultant principal
Serviciul investigații și monitorizare